

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželjo."

Štv. 47.

V Mariboru 24. novembra 1870.

Tečaj IV.

Politika priročna in odročna.

I.

"Slov. Gospodar" še nič ni omenil, kako nekteri sloven-
ski narodnjaki v naj novejšem času mislijo, da bi se Slo-
vencev nevarnosti rešili, vtopiti se v veliko Nemčijo, po kateri
se mnogim avstrijskim Nemcem, pa tudi slovenskim odpad-
nikom, nemčurjem, sline cedijo. Sprožil je zares narodno
misel "Slov. Narod" v št. 152. priporoča "jugoslovensko
skupino", to je: samostalno zedinjenje Hrvatov, Dalma-
tincev, Graničarjev in — Slovencev, kakor tudi Čehi hoté
združeni biti v nekdanjem Českem kraljestvu, ki je nekdanj
obsegalo vse, sedaj po Pemslem, Moravskem in Silešskem
razdeljeni česki narod. — Komur je narodnost več, nego
dobra volja pri glažku vinca, mora pritrditi, da je razglašena
po "Sl. Nar." misel zdrava, visokega političkega pomena.

Hrvatom, kolikor še jih namreč iz sebičnosti ni zadu-
šilo prave, narodne ideje, ni treha dokazovati, da jim ta
jugoslovanska zveza mnogo bolj ugaja, nego sedanja zveza
z Madjari. Imajo namreč Hrvatje od cesarja podpisano pi-
smo, da se ne povrne več zveza z Ogrji, kakoršna je bila
pred letom 48., ampak da je trojedna kraljevina čisto samo-
stalna, le da ima istega kralja Ogerskega tudi za svojega
kralja, in da z Ogrji vred uravnava le tiste stvari, ki zade-
vajo ednako ednega kot drugega, namreč denarstvene in
kupčijske zadeve za oboje kraljestvo. Hrvatje so se tudi od
neugodne pogodbe leta 1868 dovolj prepričali, da trojedna
kraljevina v tako tesni zvezi z Ogrji, kakoršna je sedanja,
prav dhati ne more. In slednjič mora našim hrvaškim so-
sedom mnogo na tem biti, ali smo Slovenci z njimi in proti
veliki Nemčiji, ali ne. — Prva stopinja do "jugoslovanske
skupine" bila bi zedinjena Slovenija, ktera bi potem pogodbe
določila zvezi z brati Hrvati.

To so tedaj političke misli narodnjakov, katerim je mar
za našo prihodnost, za naš narodni obstanek v prihodnosti;
in reči moramo, da tudi mi le v taki zvezi dovoljno poročstvo
vidimo, rešiti se narodnega propada. Od kar se Nemštvo
tako nagloma razvija in političsko zedinja, ne bo več — tega
smo celo prepričani — mnogo vprašanja o nas Slovencih v
Avstriji, ampak le še o Hrvatih in sploh Jugoslovanih, in da
mi Slovenci sami čisto nič ne moremo odločiti, ali še živimo
kot slovenski narod, ali se pa izgubimo v nemškem na-
valu. Že zdaj po decemberski ustavi, ki je potisnola Nem-
cem žezlo nad nas, smo zgubili, vsaj na Štirslem, skoraj
vso narodno pravico v šolah, v kancelijah je itak nikoli še
nismo imeli! Le 20—30 let še tako naprej, in Slovencev
najdeš le še na kmetih po polju in po gorah! Ako se toraj
ne naslonimo na krepkeje deblo jugoslovanskih bratov in ne
dobimo narodne gosposke, si tudi narodnega življenja
rešiti ne moremo. Zeleti je, in zato te vrstice pišemo, da
bi Slovenci začeli prav resno o teh rečeh misliti, in te misli
med seboj širiti.

Pa kdo za Boga bo Slovence prebudil, da začne enkrat
o sebi in svoji osodi misliti? V mariborskem okraju — da
le samo o njem govorimo — najdeš komaj tu in tam enega
naših slovenskih listov, sicer ljudje srkajo vso političsko mo-
drost iz nemških novih, ki podajajo slovenskim rojakom dan
na dan toliko omotice, da se ne zavedó, kaj da so, in kde
da jih prav za prav črevelj žuli. In kar je še hujše, je to,

da najdeš tu cele fare, kjer ljudje čiste slovenske besede
več ne umejo, in toraj tudi slovenskih pisem brati ne znajo.
Kako tedaj temu v narodnem oziru toliko zanemarjenemu
kraju do živega priti, kako zaslepljenim, duševno zaspanim
oči odpreti? To so vprašanja priročne naše politike,
o kateri hočemo v prihodnje svoje misli odkriti.

Z bojišča.

Kaj se zdaj prav za prav godi na bojišču, se ne more
nič gotovega zvedeti. Misli se da se obe stranki zbirate in
pripravljate k zadnjemu določivnemu udaru. Med tem pri-
pravljanjem so se začeli v novic pogovori zastran pomirja.
Angleški poročnik je prišel z novimi mirovnimi nasveti v
Versailles. Po teh nasvetih bi Francoska plačala vojno od-
škodnino, mejne trdnjave bi se naj podrle, Elzasija in Lot-
ringija pa bi postale nevtralne in vevlasti bi prevzele ga-
rancijo, da Francoska te pogoje zvesto izpolni.

Nadvojvda Meklenburg-Sverin-ski je 17. t. m. pri Ba-
con-u in Dreux-u Francoze nazaj vrgel in Dreux po kratki
bitvi vzel in obsel. Dalje so bili Francozi do Le Mans na-
zaj vrženi. Na to zmago so bili Prusi strašno ponosni, zdaj
se je vendar pokazalo, da so pri Dreux premagali samo neki
oddelek francoske armade, in da so ravno po tej zmagi bili
goljufani, ker so se ravno pod zaščitom teh malih bitev zdru-
žile francoske armade, kakor je bilo odločeno. Zdaj spet
praski časniki hočejo dokazati, da bode vsa francosko-loir-
ska armada v kratkem popolnoma obdana, in da se ji bode
tako godilo, kakor Mak-Mahonovi armadi pri Sedanu, in da
bo tedaj vojska celo končana.

Res je, da je še loirska armada edina, na katero stavijo
Francozi še vse zaupanje, in o kateri mislijo, da bode prišla
Parizu na pomoč. Če bi tedaj ta armada tudi popolnoma
pobita bila, bi morali Francozi vendar mir delati pod vsako
pogodbo.

Francoska vlada je generalu Perinu zapovedala, da
mora z Lissagaray-jem v 20 dnovih v Toulonski okolici zbrati
armado, ki bode imela 60.000 mož, in je za to odločila 4
milijone frankov. Vlada je tudi zapovedala, da se vojakom
mora spraviti topla zimska obleka, posebno iz kožuhovine.

Gospodarske stvari.

Pojasnila

postave gledé povzdige reje goveje živine.

(Konec.)

K §. 24. a, b c.

O darilih (premiyah) za živino.

Ono plemno živinče je največ vredno, ki ima naj boljše
lastnosti in imamo od nje največ užitka, plačuje nam obresti
istine, stroške za krmo, rejo itd. takisto, da imamo od take
živali, ali mleko, meso, tolšo ali jo pa rabimo za vprego.

Plemna žival pa mora svoje izvrstne lastnosti tudi za-
rodu zapustiti. To se pa dá le spoznati, ako se razstavi in
primerja s kravo ali bikom tudi tele. Na samih kravah ali

junicah, ki so ali breje ali že storile, se le da dokazati, da niso jalove a nikakor ne, kako podedovajo lastnosti.

Na mladih bikih in junicah se še ne more spoznati, ali so za zarod sposobni ali ne, kajti skušnja nas uči, da je treba čisto najlepše bike in junice zaradi neplodnosti mesarju dati. Ker so pa živinske premije osnovane samo v povzdigo živinoreje, se morajo dosledno prisojati samo plemni živini. Plemne živali so pa take, ki imajo tele, ali ubrejijo, a ne poldrugo leto stari biki ali jalove telice.

Skušnja dalje uči, da se po ubrejenju živali zlahtnega plemena s živaljo nežlahnega, večkrat celo pleme pokazi. Prvi zarod navadno nima izvrstnih lastnosti svojih starišev, a navadno vse slabe.

Često se je že prisodilo razstavljeni živali darilo (premija), dasi jo gospodar ni sam izrejal, ampak kupil; tudi so se dajale premije za razstavo posebno rejene živali, a se ni gledalo na istega gospodarja žalostno stanje druge živine, ki jo ima na pol izstradano v blevu. Po tem potu se je več pokvarilo nego koristilo. Dobro bi bilo tedaj in pametno, ako bi se delile premije vzlasti takim živinorejcem, ki cela plemena čisto vzrejujejo in zlahtnijo, kakor je določeno v §. 24. d; poleg tega naj bi se pa prisojala darila za tiste bike, za ktere je po zapisnikih dokazano, da svoje izvrstne lastnosti tudi zarodu redno zapuščajo.

Sejem za plemno živino je primeren kraj za razdelitev takih premij sposobnim živalim, ki so dobrega in takega plemena, katero ohranja od zaroda v zarod svoje izvrstne lastnosti. Da bi moral imeti živinorejec obil zarod takega plemena, n. pr. kakih deset ali več živali, se tu ne tirja; čisto dosta je, da ima le dvoje krav ali junic z mladimi, za ktere je dokazano, da podedujejo od starih lastnosti, da dajajo obilo užitka in so sploh za zarejo priporočati; zapisnik, k §. 6 priporočan, bi oznanjal vse, kar je treba tu zvedeti. Častiti sodelavci in prijatelji!

Hitra in nizka razpošiljatev voznega blaga po železnih in parobrodih je tudi dosegla, da se je trgovina s živalmi in poljskimi pridelki razširila.

Žitna cena bode po izhodnih evropskih deželah kakor po Ogerskem, Moldavskem in Valaškem, južnem Ruskem itd. tembolj pešala, čem več železnice se bode napravilo po teh deželah; za Štajersko se kar ne bode splašalo žita sejati. Zarad tega moramo za prihodnost skrbeti, in le one gospodarske pridelke posebno gojiti, ki so za naše razmere naj boljše in od katerih imamo največ užitka.

Ako se bomo hoteli z drugimi deželami meriti, se bomo morali pri nas na Štajerskem posebno pečati s pridelkom tako zvanih kupčijskih rastlin: prediva, konoplje, hmelja; dalje se moramo pečati z vinorejo, sadjerejo ter pridelovanjem obilo in tečne krme, in moramo skrbeti, da dobivamo dosta gnoja. Porabljeni moramo tudi boljše nego do sedaj travnike in pašnike in nam je vzlasti skrbeti za izrejo zlahtne, zmolzne in vprežene živine. Ako pa hočemo gospodarji v prihodnje za se in za svoje naslednike uspešno delati, moramo delati z vzajemnimi močmi. Z vzajemnimi močmi bomo dosegli slednji namen kmetijstva t. j. po pametnem kmetovanju v vseh oddelkih kmetijstva več prigospodariti.

Naj bi postava, katero sem po teh vrsticah v nekaterih točkah skušal razjasniti, bila v pospeh živinoreji v naši deželi ter naj bi bila njena izvršitev nam in zanamcem v korist.

A. B.

Nektere skušnje kmeta Epiharmosa v mačkinji žalosti.

XL. Kako si redim močne konje.

Vpraša me prijatelj, kako je to, da Vaši konji so zmiraj tako dobro rejeni in životni. in vendar dosti trpijo. To je prav lahko mu rečem. Po leti nabere kopriv, ktere naj bolj pečejo, ter jih posušim na solncu. Iz posušenega koprivnega semena napravim prah (pulver) in ga en prgiš zmešam med konjsko klajo, in konji mi ostanejo zdravi, močni, mesnati in dobijo svitlo dlako.

XII. Zakaj porabim divji kostanj.

Premalo gospodarji čislajo divji kostanj. Jaz redim z njim ovce. Kostanj sušim pet do osem tednov podne, ter

ga namočim v friški vodi, in ga potem dam v dolgih koritih ovcam za klajo. Odebljajo mi in dajo dobro volno.

Tudi perotninske živali pitam z divjim kostanjem. Napravim si lug iz apna in pepela, in v taki lug denem olupljen kostanj, potem ga omijem z mrzlo vodo, ga skuham, napravim si iz njega testo, ki prav sladko diši, in ki ga pure, gosi, in kopuni prav radi jedo in debeli postanejo.

Tudi potašelj delam iz divjih kostanjev. Posušim ga, ter sožgem v pepel in iz 33 funtov posušenega divjega kostanja dobim pol funta potašelina. Ježice še več dajo. Tudi dobro kavo si napravim iz divjega kostanja. Neolupljeni kostanj posušim v peči, otisnem potem lupino in nagi sad razrežem v krhle. Na te razrezane krhle vlijem, ko sem jih preje v kakošno posodo djal, vrelo vodo, in jih pustim četrte ure ležati. Ter jih popečem in storim kakor z navadnim kofetom. Prav dobro mi tekne.

Tudi nočno lučico si napravim iz divjega kostanja. Olupim ga posušim in na več straneh prevrtam. Potem ga denem v olje, kjer se 24 ur ima namakati, in potem potegnem skoz njega tanek tohet. Kostanj se položi v skledo z vodo napolnjeno, v kateri plava, zvečer tohet užgem ter mi celo noč sveti. — Toliko za letos. Če bode slovenski gospodarji v novem letu pa prav pridno in v velikem številu „Slovenskega Gospodarja“ si naročevali, bodem Vam več skušenj iz svojega kmetovanja povedal.

Epiharmos, kmetovalec.

Dopisi.

Iz Vapčje vesi 17. nov. Zdaj bo dobro! Pri mostu v Vapčji vesi se je postavil steber z napisom: Teža čez 15 centov je pri lastnem odgovoru prepovedana. Tisti, ki je steber postavil, pač ni mislil, da je to delo čisto za nič. Napis je tako majhen, da bo treba k njemu „rešpektiv“ obesiti, da se bo zamogel prebrati. Če se pa „rešpektiv“ tje-kaj ne obesi, si ga bo moral vsak, ki bo kdaj čez most vozil, sam kupiti in z njim napis gledati in brati. Tudi je napis zategadelj za nič, ker ga ljudje brati ne znajo; koliko Haložanov za božjo voljo! pa je, ki čez ta most hodijo in vozijo in brati znajo. Izmed 99 je komaj eden, ki se je brati naučil; vsaj vsak vé, ki le nekoliko te kraje pozna, da otroci zavoljo predalne poti v šolo hoditi ne morejo! Namesto napise delati, bi se naj uovi most postavil, ali vsaj stari tako popravil, da bi ne bilo treba testamenta delati, preden se na most stopi. Gorski srenjski gospod predstojnik bi naj začel, Haložani, ki vino zvažajo, bi naj pomagali, in gospodje mojstri kamnoseki, katerim v prid se s težkim kamenjem most naj bolj pokvari, bi naj tudi svoje krajcarčke donesli, če ne bi naj po „luftbalonih“ kamenje na mesto dobivali, in most bi se že napravil. Če nihče ne začne, se bo poprej kralj Matjaž prebudil kdar se bo ravno čez most hodilo in vozilo. Petelini že pojejo, kakšne neprijetnosti in kakšna škoda se je lansko leto pri hamerčkem mostu godila, ki se je tako dolgo zanemarjal, da se je podrl, in kokoši kokodačkajo, da se je bil letos v Makolah kupčevalec gospod Gregorič s svojo gospo z vozom in živaljo vred več sežnjev globoko v Dramljo prekučnil, ker tamošnji srenjski gospod predstojnik ni skrbel za naslonjalo za cesto, kakor tudi most v Vapčji vesi nobenega naslonjala nima. Če vse to ni resnica, potem tudi ni res, da je dyakrat tri šest. Pri našem mostu v Vapčji vesi se brš ko ne zategadelj izdatno popravljanje tako dolgo odlaga, naj bi se kaka prav velika nesreča zgodila; potem se bo že morbiti kdo iz spanja zdramil in kaj pametnega za most storil!

Iz Črne gore 18. novembra. Predragi mi „Slov. Gospodar!“ Dovolj mi tudi majhen prostorček za moj prvi dopis; popravi ga, ker jaz sem preslabo učen za take dopise. Ker ne nahajamo mnogo dopisov v „Slov. Gospodarju“ od našega kraja, se ti jaz moram pritožiti in ti nekaj povedati o naših srenjskih volitvah, ki so se vršile 29. oktobra in 14. novembra. Nemškutari so namreč vse strune nape-njali, da bi samo oni zmagali in tako lože gospodarili z našim srenjskim premoženjem, to jim je vendar spodletelo, ali žalibog ne popolnoma, ker so vendar nekteri zmagali, od katerih nimamo nič dobrega pričakovati, posebno ne, če bi izmed njih kateri župan postal.

Čitali smo v nekem dopisu od tod, v št. 42 „Sl. Gosp.“ o nekih jamah na cestah. Takih jam tudi v črnogorski